

Visitasedrag

ved visitasen i Bugården, Vesterøy, Sandar og Sandefjord menigheter
Sandefjord kirke, 2. februar 2020

Ved biskop Jan Otto Myrseth

INNLEDNING

Kjære venner

Jeg vil takke for fine visitasdager her i Sandefjord, for et spennende og variert program, og for interessante rapporter som jeg fikk anledning til å studere i forkant. Etter to dager med samtaler med medarbeidere i menighetene og tre dager med ulike møter og besøk, sitter jeg igjen med et sterkt inntrykk av at kirken angår veldig mange av Sandefjords innbyggere i alle aldre, og at kirken fortsatt har en stor betydning som en viktig samfunnsaktør.

Det kristne budskapet slo røtter i dette området allerede for godt over tusen år siden, som et direkte resultat av at Jesu første etterfølgere var lydige mot hans befaling om å forkynne evangeliet for alle folkeslag. På tross av mye motstand og forfølgelse oppstod det tidlig nye menigheter i hele det romerske imperiet, og Paulus og Peter og de andre apostlene holdt kontakten med dem ved brevskrivning og besøk – for å ta vare på enheten mellom de troende og for å sikre at budskapet som ble forkynt var i samsvar med apostlenes vitnesbyrd.

Det er denne funksjonen som ligger til grunn for bispevisitaser også i vår tid. Ordet biskop kommer fra det greske ordet *episkopos* som betyr en som ser, en som har tilsyn. En visitas er en sentral del av biskopens oppgave og tilsynsansvar. Visitasens formål er å *støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet, ifølge Visitasreglementet for Den norske kirke*. Det betyr at det er en hovedsak for biskopen å *inspirere til frimodighet og fornyelse*. Visitasen gir en anledning til å stanse opp og reflektere over kirkens plass i samfunnet og menighetenes daglige arbeid, og å drøfte målsettinger og strategier sammen med biskopen. Forhåpentligvis kan visitasen bidra med et blikk utenfra som en hjelp til å finne ut hva som er viktig å prioritere nettopp nå.

Det er Sandefjord prosti som er visitasområde denne vinteren, og i denne første uka har jeg besøkt bymenighetene Bugården, Vesterøy, Sandar og Sandefjord. Men vi har også hatt en samling for alle kirkelige ansatte i hele prostiet, som jo er sammenfallende med Sandefjord kommune. Den første uka i mars kommer turen til menighetene i Stokke og Andebu.

I forberedelsene og underveis i visitasen har jeg hatt god hjelp av medarbeiderne på bispedømmekontoret, og ikke minst prost Øyvind Nordin og kirkefagsjef Michael Onsrud. En særlig takk til dem begge!

INNTRYKK FRA VISITASDAGENE

I dette foredraget vil jeg oppsummere mine inntrykk fra visitasen, og jeg vil starte med å si at jeg er overveldet og imponert over det jeg har sett og hørt, og jeg er stolt over å ha så gode medarbeidere og over at det gjøres så mye godt arbeid i Sandefjord-menighetene!

Ansatte medarbeidere

For å få en dypere innsikt i hvordan det er å jobbe i menighetene, hadde jeg i forrige uke enkeltsamtaler med prestene og de fleste fellesrådsansatte. Disse samtalen ga meg et inntrykk av svært motiverte medarbeidere, og at det finnes en velutviklet kultur for samarbeid i stabene og mellom menighetene. En av de nyeste medarbeiderne utbrøt spontant i samtalen vår: «- *Du verden, for en arbeidsplass å komme til!*» Og en annen sa det slik: «- *Tenk å få lov til å være i et arbeidsfelleskap der det attpåtil er lov å være litt gæren på jobben!*» Jeg satte pris på å treffe hver enkelt, og vil si takk for innsatsen og engasjementet til de ansatte medarbeiderne i menighetene.

Et godt arbeidsfelleskap der man bekrefter hverandre og oppmuntrer hverandre er et kjempegodt utgangspunkt for trivsel, arbeidsglede og kreativitet!

Menighetene

Bugården menighet

Visitasen ble innledet med gudstjeneste i Bugården kirke. Det var en gudstjeneste som gav meg et sterkt inntrykk av en menighet med lav terskel, stort mangfold og frodig folkelighet. Det gjorde inntrykk å se det lange toget av barn og foreldre som underveis i gudstjenesten fant veien til søndagsskolens samling. Annenhver søndag er det også en tilsvarende samling knyttet til gudstjenesten kalt «Søndags-KRIK» for litt eldre barn.

På onsdagskvelden fikk jeg også besøke «Adventura», som er en ungdomsklubb med varierte aktiviteter tilpasset ungdoms ulike interesser. Jeg synes det er fantastisk med en kirke som også har sin egen gymsal, og som slik bidrar til å understreke hvor viktig det er at vi i vårt kirkelige arbeid tar hele mennesket på alvor. Det er lett at det som skjer i kirken bare angår det fra snippen og opp, men vi må også huske på å gi rom for hele resten av kroppen.

I 2020 er Bugården kirke 40 år, og menigheten er i full gang med å planlegge sitt 40-årsjubileum. I den anledning arbeider menigheten med planene for en fornyelse av kirkerommet med sikte på at menigheten både skal se, høre og sitte bedre. Jeg ønsker dere lykke til med dette arbeidet og ser fram til å komme tilbake til jubileumsfeiringen første søndag i advent.

Sandefjord menighet

Sandefjord kirke ligger sentralt til i byen og er på mange måter et tydelig landemerke med sitt synlige spir og klingende klokkespill. På onsdag fikk jeg være med på en ganske godt besøkt hverdagsmesse med servering av suppe i etterkant. Her samarbeider menigheten med Kirkens Bymisjon og Frivilligsentralen. Kirken holdes for øvrig åpen hver onsdag kl 10-14 i perioden mai-august, og statistikken for 2018 viser at ca 1200 mennesker fra 57 ulike nasjoner benyttet denne sjansen til å besøke kirken.

Siden starten i 1999 har Musikk i Sandefjord kirke (MISK) stått sentralt i anskaffelser av ny kunst og flere instrumenter til kirken, og gjennom året står MISK ansvarlig for rundt 100 arrangementer med høy kunstnerisk kvalitet, som gjør at kirken lever opp til navnet Sandefjord kunst- og kulturkirke. Kantor Svein Rustad er primus motor for MISK, og er takket være velvilje fra Sandefjord kommune frikjøpt i 70 % av sin stilling til å lede dette arbeidet.

Sandar menighet

Sandar er den største menigheten i folketall og har vært kirkested siden middelalderen. Dagens kirke er fra 1792, og gudstjenestelivet har et typisk folkekirkepreg. Svært mange bærer sine barn til dåp her, det er et stort antall vielser og gravferder, og konfirmanttallet er også høyt. Det er fint å høre et

samstemt vitnesbyrd fra staben om det velfungerende samarbeidet om å realisere menighetens målsettinger på de ulike satsingsområdene som gudstjenesteliv, trosopplæring og diakoni.

Vesterøy menighet

har vært preget av stor stabilitet i staben og en gjennomtenkt satsing på å bygge relasjoner og utnytte den store kontaktflaten kirken har etablert i lokalmiljøet. Gjennom trofast korarbeid for små og store, der ikke minst kirkemusiker Stian Tveit spiller en sentral rolle, blir kirken et kjært møtested for alle generasjoner. Det siste tilskuddet på korfronten er «Syng & Smil» for aldersgruppen 3-6 år. I tillegg øver også barnegospelkoret og Sandefjord gospelkor hver mandag i kirken. Det er helt vanlig med mange frivillige aktører i gudstjenestene i Vesterøy, og alle menighetens aktiviteter og trosopplæringstiltak knyttes på ulikt vis opp mot gudstjenestene. Dette er en klok strategi.

Som innledning til møtet med alle menighetsrådene torsdag kveld fikk vi en smakebit på kvaliteten på ledertreningsarbeidet i Vesterøy. Ungdomslederne er en strategisk viktig gruppe som menigheten satser målrettet på og prioriterer høyt.

Felles arrangementer

Tirsdag kveld var det invitert til en åpen folkekirkekveld i Bugården kirke. Det ble virkelig en manifestasjon av det rike musikklivet i Sandefjordsmenighetene. Sang- og musikklivet i Bugården har jo vært et kjennemerke gjennom hele kirkens snart 40-årige historie. Men denne kvelden var det Sandefjord gospelkor, med forankring i Vesterøy menighet, som bidro med stort trykk og engasjement sammen med mannskoret «Sønner av døtre» fra Norkirken, og vi fikk attpåtil et forrykende – og overraskende – dansenummer av en fantastisk breakdanser. For ikke å snakke om et overraskende besøk av salmedikteren Magnus Brostrup Landstad, som i år skal hedres med en hel jubileumshelg i september, i anledning 150-årsjubiléet for hans salmebok, som var den viktigste ressursen for salmesangen i norske kirker i perioden mellom 1870 og 1926.

Med folkekirkekvelden ønsket vi å utfordre til å tenke gjennom problemstillingen –«hva hvis kirken ble borte?». Hvilke konsekvenser ville det ha for lokalsamfunnet, og for troen og livet til den enkelte innbygger i Sandefjord? Ordfører Bjørn Ole Gleditsch, redaktør Steinar Ulrichsen i Sandefjord Blad og NHO-leder Kristin Saga var invitert til en salongsamtale med biskopen om temaet. Sokneprest Linn Strømme Hummelvoll i Bugården medvirket også med et godt innlegg. Tross forfall fra Kristin Saga, ble det en spennende og meningsfull samtale som satte mange tanker i sving. Samtalen ble ledet på en smidig måte av kulturrådgiver ved bispedømmekontoret, Tore Dvergastein.

Møte med kommunen

Det er en viktig del av en visitas å møte kommunens ledelse, og i rådhuset ble vi ønsket varmt velkommen av ordfører, rådmann og flere i rådmannens ledergruppe. Vi fikk en god innføring i storkommunens utfordringer og prioriteringer, og jeg sitter igjen med inntrykket av en kommune som viser vilje til konstruktivt samarbeid med kirken. Jeg vil gi kommunens ledelse honnør for å prioritere regelmessige møter med kirken, og at dere er opptatt av å inkludere fellesrådet så tidlig som mulig i neste års budsjettarbeid. Jeg er også glad for å høre at det er lagt til rette for en løpende dialog om vedlikeholdsbehov og investeringer knyttet til kirkens mange bygg. Jeg nevnte at vi fikk besøk av sokneprest og salmedikter Landstad på folkekirkekvelden, og jeg slutter meg gjerne til hans ønske om at hans gamle soknekirke Sandar kan framstå i best mulig stand til høstens jubileumsfeiring, - og det er det gode utsikter til, takket være rause bevilgninger fra kommunen.

For øvrig var det veldig oppmuntrende å se – eksemplifisert i rehabiliteringen av Sandar menighetshus - hvordan kommunale bevilgninger også kan bidra til å utløse frivillig innsats og satsing

fra den enkelte menighet. Kommunen bidrar med midler til å sørge for universell utforming, og menigheten sørger for å oppruste egne lokaliteter til å møte behovene i en ny tid.

Et godt eksempel på effekten av dette fikk vi oppleve på Sandar-middagen onsdag ettermiddag. Da var det rundt 120 mennesker som fikk spise seg mette på deilig lasagne, og under overskriften «Sandar kids» fikk små og store utfolde seg med korsang, kreative trosopplæringstiltak og ulike andre aktiviteter rundt omkring i det opprustede menighetshuset. Dette er for øvrig også et eksempel på hvordan menighetene evner å tilrettelegge undervisning og korarbeid, og diakonale og fellesskapsbyggende tiltak slik at de faktisk møter moderne familiers og enkeltmenneskers behov.

Jeg har også lyst til å gi honnør til Sandefjord kommune for at de i arbeidet med kommuneplanen for perioden 2019-2031 (vedtatt i kommunestyret i september 2019) har valgt å legge FNs bærekraftsmål som rammeverk for planen. I dette ligger en tydelig invitasjon til ulike aktører i lokalsamfunnet til samarbeid for å bidra til mindre ulikhet, bedre folkehelse, god utdanning og høy bevissthet om klima, miljø og bærekraftig forvaltning av ressurser. Jeg ser at kirken og kommunen har mange berøringspunkter, og jeg kunne liste opp en lang rekke tiltak og aktiviteter der kirken i praksis spiller på lag med kommunen og andre samfunnsaktører for å oppfylle disse bærekraftsmålene. Jeg har ønsket at mange av møtene og drøftingene vi har hatt i løpet av visitasen eksplisitt og implisitt skulle ha disse målene som horisont.

Skole - kirke

Kirken og bispedømmet har de senere årene hatt et særlig fokus rettet mot barn og unge. Bispedømmet hadde et særskilt ungdomsår i skoleåret 2019/20 der temaet var HÅP. En av de viktige temaene vi da jobbet med var ungdom og psykisk helse.

Det var derfor viktig å få til et besøk på Norges største videregående skole med over 2000 elever. Vi ble tatt varmt imot av ledelsen på Sandefjord videregående skole (SVGS) og fikk også møte engasjerte miljøarbeidere og elevrepresentanter. Under dette møtet fikk vi en god innføring i hva som gjøres for å ta på alvor det vi vet blant annet fra Ungdata-undersøkelser om ungdommers psykiske helseutfordringer. Gjennom et forbilledlig samarbeid mellom skoleledelse, miljøarbeidere og elevorganer tar man på alvor at en urovekkende høy andel av ungdommene sliter med ensomhet og depressive symptomer. Elevenes psykososiale utvalg legger nå til rette for at alle elever på SVGS skal ha minst én venn.

I Sandefjord kommunes levekårskartlegging fra 2019 framgår det at i aldersgruppen 21-29 år er det til sammen 2159 personer som har begynt på videregående skole, men ikke fullført eller fått yrkes- eller studiekompetanse. Dette utgjør 38,2 prosent av innbyggerne i denne aldersgruppen, og er nesten ti prosent høyere enn landsgjennomsnittet og høyere enn nabobyene på begge sider av Oslofjorden. På SVGS har man satt inn flere tiltak for å redusere antallet dropouts, og jeg likte veldig godt den offensive og omsorgsfulle måten elevene nå blir fulgt opp på for å motvirke fravær.

Fra kirkens side kunne vi også orientere om hvordan bevilgninger fra Kirkerådet nå har muliggjort en opptrapping av vårt diakonale tilbud rettet mot unge som er i sorg. Diakon Ole Hafell har i årevis ledet sorggrupper for ungdom i Vestfold, og takket være tilføring av ressurser kan dette arbeidet nå enda flere i årene som kommer.

Vi fikk også anledning til å presentere et forprosjekt med sikte på å etablere et eget samtaletilbud utenom skoletid for aldersgruppen 13-20. Forprosjektet er muliggjort takket være midler fra Anders Jahres humanitære stiftelse, og det er håp om at et slikt prosjekt kan realiseres og slik bidra til bedre psykisk helse blant ungdom i Sandefjord.

Det er godt dokumentert at offentlige kroner bevilget til diakonale tiltak er en god investering, siden det ikke minst på diakoniens område er tydelig at stillingene utløser stor grad av frivillige ressurser, som er med å mangfoldiggjøre kommunale og statlige bevilgninger.

Helseinstitusjoner

Jeg fikk også anledning til å besøke Sandefjord medisinske senter (SMS), og det ga et interessant innblikk i et enestående tilbud med fokus på forebygging og rehabilitering. Senteret rommer blant annet et lærings- og mestringssenter, pårørendesenter, fysio- og ergoterapitjenester, i tillegg til legevakt, overgrepsmottak og en lindrende avdeling – og mye mer. Takket være et samarbeid mellom Kreftforeningen og kommunen har de også ansatt en teolog, Vincent Hagerup, som veileder innen kreftomsorgen, og denne funksjonen bidrar til en god brobygging mellom kirke og kommune. Denne stillingen har også et særlig ansvar for å tilrettelegge for at medlemmer av andre tros- og livssynssamfunn skal få oppfølging og samtalehjelp.

Jeg besøkte også Sandefjord moské, der vi fikk en god samtale blant annet om vårt felles ønske om å motarbeide koblingen mellom religion og ekstremisme, og å motvirke fremmedfrykt og isolasjonisme. På 2000-tallet har vi dessverre opplevd hvordan religion er blitt misbrukt til å fremme ekstreme holdninger og handlinger både av muslimer og mennesker med en kristen bakgrunn. Det er viktig at vi er våkne både som foreldre og som religiøse ledere slik at vi i tide kan oppdage hvis våre ungdommer utvikler uønskede holdninger.

Barnehager

Under visitasen ble det også fine møter med barn og ansatte i de to menighetsbarnehagene, både Noahs Ark som holder til i Sandefjord menighet, og Vesterøy menighetsbarnehage, som ligger som nærmeste nabo til Vesterøy kirke. Disse barnehagene gjør, i likhet med alle de andre barnehagene i byen, en uvurderlig innsats for å etablere gode oppvekstvilkår for de kommende generasjonene, og for å gi barna en god verdimeisig ballast med på veien gjennom livet.

Menighetsrådene

Møtet med de folkevalgte i menighetsrådene er en av de viktigste postene på visitasprogrammet. Vi er ved starten av en ny menighetsrådsperiode, og i møtet med menighetsrådene torsdag kveld satte representanter fra alle menighetene ord på hva de ønsker å satse på, og kom frem med sine drømmer for hva kirken skal være i de kommende år. En fellesnevner er ønsket om å ha en lav terskel der alle skal kjenne seg velkommen.

Jeg ville gjerne oppmuntre menighetsrådene til å tenke stort om sin rolle. Dere er ikke statistere men regissører. De neste årene skal menighetsrådene våge å tenke strategisk og visjonært om kirkens liv og tjeneste, og legge til rette for godt samarbeid med de ansatte og andre medarbeidere i menighetene.

Kirkelig fellesråd

Sandefjord kirkelige fellesråd er akkurat i ferd med å tilsette ny kirkeverge, etter en nokså krevende periode med vakanse og økonomiske utfordringer.

Jeg ser fram til forhåpentligvis å bli kjent med den nye kirkevergen under den andre visitasuka i mars. Jeg vil sterkt oppfordre til at fellesrådet benytter anledningen til en grundig gjennomgang av spørsmål rundt organisering og ledelse når den nye kirkevergen er på plass. Det er viktig både med tanke på god personalomsorg og en fornuftig utnyttelse av ressursene man rår over. Det er særlig

krevende å kombinere personalledelse og virksomhetsledelse i menigheter med små staber. Jeg håper at dere vil finne fram til en god og framtidsrettet modell for ledelsen av stabene.

SAMARBEID OVER MENIGHETSGRENSENE

Menighetene har allerede flere samarbeidstiltak som fungerer godt. SIMEN – Sammen i menigheten – er et diakonalt tilbud til mennesker med utviklingshemming. Samlingene er i Bugården kirke, men dette er et samarbeid mellom alle fire menighetene.

Sorggrupper er også et byomfattende tiltak, og det samme er de åpne kveldene om sorg.

Et ganske ferskt eksempel på fellessatsing er tilbudet til etterlatte etter selvmord. Her er det et bredt samarbeid mellom ulike offentlige instanser, LEVE – Landsforeningen for etterlatte etter selvmord og kirkelige representanter fra både Sandefjord og Tunsberg bispedømme.

Tre av menighetene samarbeider også om et felles opplegg for ledertrening, og den fjerde, Vesterøy, har gode erfaringer med å ha sitt eget ledertreningsopplegg.

Bugården og Sandefjord er i startgropa med et felles diakoniforum, og Sandar og Vesterøy deler allerede på en diakonstilling.

Alt dette er viktige og gode samarbeidstiltak, men jeg vil ved visitasens avslutning oppfordre dere til å tenke videre på hvordan samarbeidet kan styrkes, til beste for byen og den enkelte menighet. Kanskje finnes det utnyttet potensiale til å styrke kirkens arbeid i byen.

Byomfattende utvalg

Det er både naturlig og nødvendig at menighetene har litt ulik profil, og det er viktig å tenke kreativt om hvordan dere kan utfylle hverandre og gjøre hverandre gode. Kanskje er det en god idé å opprette byomfattende utvalg for trosopplæring / undervisning, for ungdomsarbeid, for kunst, kultur og musikk, og for diakoni. Slike utvalg kan bidra til god informasjonsutveksling og koordinering av planer, pluss at dette kan bli en viktig arena for drøfting av strategi.

På folkekirkekvelden utfordret redaktøren i Sandefjords Blad oss til å tenke over om Sandefjord virkelig er et godt sted å leve, eller om byen heller fortjener tilnavnet «fasadefjord». Det er viktig for kirken å stadig spørre seg om det er rom i våre fellesskap for de mest sårbare og de som faller utenfor i mange sammenhenger.

Med dette som bakgrunn har jeg følgende utfordringer til Sandefjordsmenighetene.

UTFORDRINGER

- Jeg oppfordrer fellesrådet til i samarbeid med menighetsrådene, prostene og stabene å gjennomgå organiseringen og tilretteleggingen av ledelse i menighetsstabene
- Vurder å nedsette et **felles trosopplæringsutvalg**, der man kan drøfte mulighetene for et utvidet samarbeid på dette feltet.
- Vurder å nedsette et **felles diakoniutvalg**, der en blant annet kan
 - drøfte om kirken faktisk når ut til de som trenger det aller mest, og
 - lete etter urealisert samarbeidspotensiale
- Vurder å opprette et **fellesforum for kommunikasjon**. Flere av menighetene har meldt om behovet for å styrke informasjons- og kommunikasjonsarbeidet sitt, og jeg vil oppfordre til at menighetene ser på mulighetene for samarbeid også her.
- Det trenges en gjennomtenkning av hva man vil med **arbeidet på det kirkemusikalske området**. Jeg vil oppfordre dere til å prioritere kvalitet i dette arbeidet, og jeg tror det er

fornuftig at det blir utarbeidet en plan for kirkemusikk i den nye storkommunen. Særlig vil jeg utfordre til at det kan startes opp korarbeid for ungdom.

- Bruk tid i stabene på å gjennomgå **FNs bærekraftsmål**. Den såkalte Bærekraftsboka kan være en god hjelp til å oppdage hvordan menighetenes innsats kan målrettes i tråd med kommunens satsingsområder, og oppdage ubenyttede muligheter for samskaping
- Jeg vil utfordre menighetene til en nysatsing på **tverrkirkelig (økumenisk) samarbeid**. Kanskje er tiden inne for å opprette et Sandefjord Kristne Råd, etter modell fra Norges Kristne Råd?
- I tråd med den nasjonale **satsingen på dåp** vil jeg utfordre stabene til å arbeide videre med tilrettelegging av informasjon og rutiner som kan bidra til at flere velger dåp.

TAKK

Til slutt vil jeg igjen takke hjertelig for gode visitasdager, for et flott visitasprogram og alle gode opplevelser underveis. Takk for den store innsatsen dere alle gjør i menighet og lokalsamfunn. Takk til alle som har bidratt administrativt og praktisk, kunstnerisk og musikalsk, og takk til dere som har stelt i stand til denne kirkekaffen.

Jeg reiser fra Sandefjord med gode minner og mange flotte inntrykk, og med stor tro på kirkens viktige plass og oppgave også i kommende år.

Tunsberg bispestol, 2. februar 2020

Jan Otto Myrseth